

Alte Drucke

**MAR-||CI TVLLII CI-||ceronis Liber de || Senectute. || CVM
ANNOTATIO-||nibus Erasmi Rote-||rodami. ||**

Cicero, Marcus Tullius

Coloniae, 1537

VD16 ZV 30552

ANNOTATIONES ERASMI ROTERODAMI in Catonem Maiorem.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-154844

ANNOTATIONES

ERASMI ROTERODAMI
in Catonem Maiorem.

1 IN multis codicibus deprauate scriptū erat premū,
pro pretij. In eodem carmine uidetur elidēdum s, in
deprimeris. Est autem uersus imperfectus.

2 Haud magna cum re.) Sic ferē deprauatū in omni
bus libris, cum legendum sit ex emendatissimis exem
plaribus, simulq; ex translatione Theodori Gaza,
haud magna in re. Sentit autē hominem tenuem. Ita
& Horatius. Et in tenuire. Theodorus uertit: ἐπὶ πρᾶ
γματιοῦ πάντι μὲν ἁπλῶς γὰρ μὴν πείσας ὡς εἰρηνα.
Quamquam mihi non satis liquet, an Theodorus Cice
ronis sententiam uel perceperit, uel expresserit. Pri
mum enim Græcis πρᾶγμα pro facultatibus positum
nusquam reperi, dicturos potius opinor, ὑπάρξει, aut
ὁδοῖα. Deinde uidetur Gaza sensisse, quod Ennius hac
dixerit ad amicum in negotio non admodum arduo.
Alioqui addidisset articulum Græcum ὅτι οὐ πάντι μὲν
ἁπλῶς πρᾶγματι.

3 Quibus meipsum.) Nouum sermonis genus, neq;
enim hoc sentit se suspicari, iuuenes hīdem rebus cō
moueri, quibus suspicatur seipsum commoueri. Quis
enim suspicatur de seipso?

4 Et si te quidem.) Quod hic absolute subiicit, & si
id uisitatius est in quamquam, neque tamen uerebimur
imitari Ciceronem.

5 Adeptam.) Dixit passiuē, quod tamen inuentura
rius est.

6 Tanquam deum sequimur.) Allusit ad prouerbi
um τὸν θεὸν ὅθεν θεομαχεῖν dicuntur, qui naturæ repug
nant.

7 Quasi uictum & caducum.) Sic habetur in pleris
que codicibus, legendum autem uietum atque cadu
cum. Nam flaccidum, uigore carens uietum dicitur.

8 Speramus quidem senes fieri.) Nouum est spera
mus fieri.

9 Propter opes & copias.) Nouum est copias usur
pari,

IN CATO. MAIOREM.

pari, non pro exercitu, sed pro diuitijs.

10 Constat hūc locum deprauate legi in omnibus uulgatis exemplaribus, excepta proxima editione, quam multo castigatiorem debemus eruditissimo uiro Baptista Egnatio. At ut ille legit, ita uertit Theodorus Gaza: οὐτε ἀρετὴ ἐνὰ σερφίῳς ἡρεδολογὸς ἀρετὴ χαρὸς, οὐτε εἰ οὐ ἀθηναῖος ὀνομασὸς ἡρετὴ ἐνεῖν. At recte qui dem Theodorus, sed aliquanto commodius extulit Plutarchus in Apophthegmatis: ἀλλὰ οὐτ' ἀρετὴ ἐνὰ σερφίῳς ἀρετὴ ἐνὸς μὴ ἐν δολογῳς, ὅτε οὐ ἀθηναῖος.

11 Qui Tarentum recepit.) Recipit, qui promittit: Recipit se, qui redit unde uenerat. Recipit, cui redditur aliquid. Recipit urbem, qui recuperat.

12 Ad Capuam.) Nomini urbis addidit præpositionem.

13 Quæ pro Reipublicæ salute fierent.) Est ab Hectoris apophthegmate profectum: Εἰς οἰωνὸς ἀριστοὶ ἀμύνης περὶ πατρὸς.

14 Contra Rempublicam ferrentur.) Ferri dicuntur plebiscita, ac leges. Cæterum quod sequitur contra auspicia ferri, legendum arbitror, fieri non ferri.

15 Ad Appij Claudij.) Ut usitatum est, accedit ad hoc, ita infrequens est accidit ad hoc. Vnde mendum arbitror, & in alijs rectius legi accedebat. Gaza uertit προσήν.

16 Hanc ille agit.) Nouum est, egit orationem pro habuit orationem.

17 Mox septem & decem annos.) Opinor legendū, decem annis. Neque enim dicimus triduum post tuum abitum profectus sum, sed triduo.

18 Similesq; sunt, ut si quī, & cætera.) Noue dictū et hoc Ciceroni: mollius erat, perinde faciunt ac si, & cætera. Hoc annotandum putauī, ob quorundam in dicendo morositatem. Cum uideamus nec Ciceronem usque adeo fuisse superstitiosum. Ac paulo inferius.

19 Cedo, qui uestram Rempublicā.) Apparet carmen esse Iambicum tetrametrum. Et constat addita dictione tantam, quæ in nostris uulgatis exemplaribus hæcenus non habebatur, ut legatur ad hunc modum.

D dum.

ANNOT. ERAS. ROT.

dum. Cedo, qui uestram Rempubicam tantam am-
sistis tam cito. Sed aliter uersus non perinde constat
suis pedibus. Nisi legamus, porro ueniebāt rhetores,
nouī, stultī, adolescentulī, & uerisimile est scribā pro
rhetores posuisse oratores, eū uocem idem pollentē.
Cāterū, quod in uulgatis codicibus habetur scriptū,
ut est in Ennīj poētæ libro, in alijs, ut est in Ennīj po-
steriore libro, haud dubie mendosum est: legendū au-
tem: Vt est in Nāuīj ludo, sicut in Nāuīj poētæ ludo.
Nam & Theodorus uertit *ἐν Νάυῳ*. Præterea quod in
nostris habetur: Sic enim percontantur, quemadmo-
dum legisse uidetur Theodorus. Alij legunt: Sic enim
percontanti, ut est in Nāuīj ludo, respondent, & alia
& hoc in primis.

20 Cum ætate processisset. Qui prouectē sit ætatis,
eum dicit in ætate processisse.

21 Ne perdam memoriam. Vulgo putabatur offi-
cere memorię, si quis legeret inscriptiones sepulchro-
rum.

22 Omnia quæ curant. Aliter curo, quibus prospi-
cio, aliter ea quæ mihi curæ sunt.

23 Ad summam senectutem. Dixit, sicut ad extre-
mum pro postremo loco. Et noue dixit facere tra-
gœ-
dias, pro scribere.

24 Quam illud idem. Fortasse uidebor nodum, qd
aiunt in scyrpo quærere. At mihi uidetur locus nō ca-
rere mendo, siquidē hic sermo Mælius Cæcilius de se-
nectute, & cætera. Videtur esse non Catonis proban-
tis quidem superiorē Cæcilij sententiam, sed hāc non
perinde probantis, quam his uersibus cōplexus sit:

Aedepol senectus si nil quicquam aliud uitij.

Apportet secum cum aduenerit, unū id est satis,

Quod diu uiuendo, multa quæ non uult uidet.

Sunt senarij tres comici: & sermo non sapit orationē
rhetoricam, ut nihil quicquam, & apportet secum, &
quæ non uult. Hæc nimirum comicoꝝ ueterum sunt.
Quamquam uero proximum est, Lælij personam ab
hoc loco submouēdam esse, ut accipiamus Catonem
ipsum diluere, quod sibi ē comico obiecerat. Hic me-
cum

IN CATONEM MAIOREM.

est facit Theodori Gazæ interpretatio. Nec apud hunc additur idem: quæ uox mihi uidetur adiecta abs quopiam uolente explicare, quid demonstraret pronomen illud, qui subiicerit, id est, ac rursus ex, id est, ab breuiato, factum idem.

25 Illud uero idem.) Rursus hic sermo uidetur esse Catonis sibi locum alterum, obijciētis ex eodem poetæ, citantis alios duos è Cæcilio senarios. Tum etiam in senectâ hoc deputo miserrimum. Sentire ea ætate esse odiosum se alteri. Quod si uersus duriusculi sunt, nemo miretur, cum alibi Cicero scriptorem hunc ferreum uocet. Citantur autem apud Nonium Marcellum ex Ephræstione in dictione senium. Vbi nō additur etiam, & deputo legitur, non reputo.

26 Facit sibi audientiam.) Noue dixit, neque non eleganter, tamen pro eo quod erat, reddit attētum auditorem.

27 Nec erat ei uerecundum.) Opinor pro uerecundum legendum uerendum, nisi forte idem est uerecundum & uerendum.

28 Nec uos quidem.) Citatum in secundo Officiorum. Simile est, quod paulo post ait: Nec postulatur quidem.

29 At multi ita sunt.) Hoc loco admiscuerant rursus personam Lælij, cum sit sermo Catonis, sibi ipsi hæc obijcientis, ac sibi mox respondentis.

30 Nisi tanquam lumini.) Tāquam adhibuit ad significandam similitudinem.

31 Quanta percipi potest maxima.) Hanc sermonis figuram & ante notauimus.

32 In Gallia exhortatus est à scorto.) Si locus inuado uacat, exhortatus est, dixit passue.

33 Damnati rei capitalis.) Damnati capitis usitatus est: Dānati rei capitalis, hoc uenustius, q̄ rarius.

34 Crebro funali.) Funale dixit tædam aut facem, ex unctis funibus contextam.

35 Tum computationem.) Græci Latine non loquuntur, sed Cicero interpretatur, quod Græci dicūt ἐκ μέρους & συνολήνως.

ANNOT. ERAS. ROT.

36 Mageſteria delectant.) magiſteria uidetur dice-
re regna conuiuialia.

37 Emeritis ſtipendijs.) Emeritos milites uſitate di-
cimus. Emerita ſtipendia rarius eſt.

38 Secumq; ut dicitur uiuere. Apparet idē eſſe cum
illo: Tecum habita.

39 Fabulam eliciuiſſet.) Vide num locus mendo ua-
cet, & num legendum edidiſſet.

40 Verſiculo quodam. Verſus adhuc extat.

ἡρώδης δ' αὖτις πολλὰ διδασκόμενος.

Aſſidue diſcens plurima fio ſenex.

41 Exiſtit tanquam ad articulos. Eleganter dixit
gemma exiſtere, quę emergit: & ad articulos dixit,
proiuxta articulos.

42 Non illius quidem iuſtæ.

43 Quod cuique temporis. Quod temporis, pro qđ
tempus ſiue quantum temporis.

44 Coaugmentauit, pro coniunxit, ſiue congluti-
nauit.

45 Neque funera ſetu faxit. Nouum eſt, facere fu-
nus, pro agere exequias.

46 Quod ad eam propius adſum. Nouū eſt, adſum
ad eam, eoq; uſum eſt annotare.

47 Vitam eſſem terminaturus. Vt naufragium fa-
cit, cui nauis frangitur: ita terminauit uitam aut glo-
riam, cui finitur gloria, aut uita.

48 A calce ad carceres. Mire cōiunxit diuerſas me-
taphoras. Siquidem à calce ſumptū eſt à corpore hu-
mano: ad carceres, ſumptum eſt à ſpacio ludorū eque-
ſtrium.

F I N I S.

PARA-